

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrai

„Nuvainikuokite didvyrius – ir jūs demoralizuosite visą tautą.“

P. Bjukinas

„Smert Zapada“, Act, Maskva, 2003, p. 207.

Protestas

2014-11-01

Dėl Lietuvos okupacijos legitimavimo teikimo

Mes, pasipriešinimo okupacijai Lietuvoje dalyviai, partizanai ir politiniai kaliniai, patyrę prieš partizaną-savanorį A. Kraujelį kaltinamojo M. Misiukonio, jo gynėjo ir jų šalininkų užmačias, remiantis okupacine KGB medžiaga ir atvira okupacine kolaborantine sąmone, paskelbti A. Kraujelį ne partizanų, o kaltinamąjį kolaborantą M. Misiukonį, sąmoningai ir aktyviai dirbusį represinėse okupacinėse struktūrose, teisinti ir vertinti kone tautos gelbėtoju, reiškiamo protestą dėl siekiamo okupacijos pateisinimo.

Stebint vykstantį teisminį procesą Panevėžio apygardos teisme, išgirstame kaltinamojo M. Misiukonio išsakomą atvirą 1965 metų okupacinę dvasią, KGB veiksmų ir jų sukurtų kaltinimų neginčijamą sakralinį legitimumą. M. Misiukonis 2011 m. pats per teismą nesėkmingai bandė A. Kraujeliui panaikinti jo kario-savanorio statusą, o dabar per savo rėmėjus vėl grįžo prie tos pačios temos. Manome, kad tai yra Lietuvos pasipriešinimo okupacijai kovos istorijos perrašymas ir kartu asmeniškai kaltinamojo kolaboravimo istorinis, moralinis, politinis ir teisinis reabilitavimas bei išaukštinimas, reiškiantis Lietuvos okupacijos nepripažinimą.

Ar istoriškai ir teisiškai pamatuota po partizano žūties, visuomenės pripažinto kaip drąsaus ir nesvyruojančio pasipriešinimo okupacijai pavyzdžio, inkriminuoti jam veika, remiantis tos pačios okupacinės sistemos, su kuria jis kovojo, teise, argumentais ir ilgamečio KGB darbuotojo iniciatyva?

Manome, kad tai taip pat reikštų visos senosios nusikalstamos KGB struktūros, pradedant 1940 metais, sisteminį istorinį reabilitavimą, okupacijos pateisinimą ir pasipriešinimo okupacijai aukų paniekimą. Būtų istorinis paradoksas, jeigu partizano nužudyme dalyvavęs aktyvus kolaborantas šiandien taptų laisvės aukos, negalinčios paaiškinti masinio persekiojimo aplinkybių, kaltintoju ir laisvės kovų prasmės ir aplinkybių šventvagišku aiškintoju ir reikalautoju.

Neturėdami galimybės atlikti visos šios šakotos istorijos išsamią analizę, kreipiamės į Jus išsakydami savo dalinius pastebėjimus, argumentus ir conceptualius apibendrinimus. Tikimės Jūsų pamatuoto istorinio ir teisinio antrąsį patvirtinimo, atmetant KGB-MVD generolo, turinčio 28 metų represinio niekingo kolaborantinio darbo stažą, kaip „naudingą“ ir neužmiršto Lietuvai, tęstinio okupacinio įdirbio iššūkį.

Kartu kyla klausimas, ar tik šis kaltinamasis epizodas, o ne visa M. Misiukonio okupacinė kolaborantinė veika kiekvieną okupacijos dieną ir kiekvieną valandą tokia proga neturėtų būti šiandien įvertinta teisiškai?

Neordinarinės aplinkybės

Jau pats faktas, kad nuo kaltinimo M. Misiukoniui pateikimo iki šių dienų teismo posėdžio praėjo 16 metų, byloja kokios moralių vertybių nuotaikos tyro kai kuriose Lietuvos valdžios institucijose ir kas liečia Lietuvos laisvės stygas. Šioje byloje laukta kol numirs trys kaltinamieji. Kaltinamasis raitosi, tikėdamas sužaišti netgi paties legalizuojama pridengta

kolaborantine korta. Raskite nors vieną tokį panašų pavyzdį antihitleriniame pasipriešinime Europoje!

Antiokupacinis partizaninis karas Europoje, kaip ir Lietuvoje, yra primestinis ir žiaurus. Čia negalioja taikos metų teisinių sprendimų absoliutinimas, nes kai kurios ir nedidelės operatyvinės aplinkybės lemia partizanų sudėtingiausio veikimo, išgyvenimo ar žūtis sąlygas. Klausimas yra žmogiškas: gal galimos, kaip ir apskritai gyvenime, klaidos, bet masinių provokacijų (Lietuvoje žinoma mažiausiai 160 KGB smogikų-žudikų), verbavimų, suiminėjimų, trėmimų, persekiojimų, apgavysčių, klastojimų, išdavysčių ir sunkiausio fizinio išgyvenimo aplinkybėmis kasdieninio apsupimo sąlygomis. Lieka klausimas: kas už ir kas prieš okupaciją, kas aukojasi, o kas kolaboruoja? Ir tai ne ramaus gyvenimo kasdienybė, o neišvengiamas skaudus pasirinkimas: būti ar nebūti, o ne laisvas pasivaikščiojimas.

Galime prisiminti vieną vaizdelį. „Kartą Justinas atėjo su Antanu Kraujeliu – Siaubūnu, jau buvo ruduo, bet abu basi. Pirtis buvo pakūrenta, ten jie sušilo ir aš nuėjau su vaikeliu. O Kraujelis ir sako: „**Jeigu galit, mums lašinių gabaliuką atneškite ir svogūną. Tai mūsų valgymas,**“ - ir vis glosto mano sūnelį Vytuką. Sako: „**Čia tai bus mūsų žmogus...**“, o Vytukas Kraujeliui čiupinėja basas kojas ir šypsosi...

Vėliau mane tardydami skrebai pasakė: „**Ko tu ginies, kad pas tave nebuvo brolis? Tu gi davei jiems valgyt**“, - dar pasakė, ką daviau, ir pakartojo, jog „**tai mūsų valgymas – lašiniai ir svogūnas**“. („Laisvės kovotojų prisiminimai“, VIII dalis, „Margi raštai“, Vilnius, 2014, p. 105). Žiaurios kasdieninės grumtynių aplinkybės visiems: būti ar nebūti.

Jeigu Lietuvos pasipriešinime okupacijai žuvo per 20 tūkstančių partizanų, tai parodo tautos istorinį apsisprendimą ir galingas KGB represines naikinamąsias pastangas. Ir tai mes matėme, pavyzdžiui, Italijoje, kur Musolinis buvo pakartas žemyn galva, ir Prancūzijoje, kur aktyvūs kolaborantai buvo masiškai šaudomi, netgi su vokiečiais bendravusioms prostitutėms ten buvo nukerpami plaukai.

Prancūzijoje po okupacijos į nusikaltimų sąrašą buvo įrašyta nauja sąvoka - „tautinės savigarbos neturėjimas“ (**indignite nationale**). 1944 – 1945 metais žmonių pasipiktinimo, emocijų ir ekscesų proveržio sąlygomis ten buvo nužudyta apie 9 tūkst. kolaborantų. Tik vėliau buvo sukurti ypatingieji teismai, kurie iki 1951 metų išnagrinėjo per 127 tūkst. kolaborantų bylų iš kurių 767 asmenims buvo įvykdyta mirties bausmė. Koks šiandien tautinės savigarbos lygmuo lyginant savanorį A. Kraujelį ir aktyvų kolaborantą M. Misiukonį?

Visų KGB tarnų bendras sampratos modelis: buvusiųjų nebūna

Iš kaltinamojo M. Misiukonio elgsenos ir aiškinimų sklinda 1965 m. okupacijos pripažinimo, pateisinimo ir legitimavimo nuostata: neginčijamai teisei kratai ir suėmimui buvo gauta okupacinio „prokuroro sankcija“ (teisėtumo pagrindas!), netgi nedrįstama A. Kraujelį vadinti partizanų, o tik „nelegalu“, kurį turėjo suimti „organai“ kaip tuo laiku mistiškai bei grasinančiai prisistatydavo visagalis Lietuvos siaubas KGB. Deja, kituose KGB dokumentuose ir praktiniuose uždaviniuose figūravo sąvoka „likviduoti“. Sovietiniam prokurorui tokią nuorodą buvo nekorektiška užrašyti.

Absoliuti dauguma buvusiųjų KGB pareigūnų šiandien likę prie savo senos sampratos. Daug atviriau savo teisme, pavyzdžiui, kalbėjo Šakių rajono KGB leitenantas V. Vasiliauskas, rajono strībų vadas, 1953 m. sausio 2 d. dalyvavęs dviejų partizanų rajone nužudymo operacijoje. 2001 m. vasario 3 d. Kauno apygardos teismui jis įteikia 24 puslapių pareiškimą, kuriame apie strībų veiksmus prieš partizanus pasako: „**Jie ryžtingai juos persekiavo, drąsiai stodavo į kovą su teroristais ir juos nugalėdavo**“.

Savo tekste šis čekistas (žiaurus sovietinių represinių tarnybų MGB, KGB darbuotojas) nei karto nepavartojo žodį strībais, o tik „liaudies gynėjai“ – 12 kartų, partizanus 13 kartų apšaukė „teroristais“, du kartus „banditais“ ir penkis kartus „baltaraiščiais“.

Jis pareiškė: „**Dvidešimt penkis savo sąmoningo gyvenimo metus aš atidaviau darbui saugumo organuose**“. Patikino, kad minėtoje partizanų naikinimo operacijoje

čekistinė grupė dalyvavo teisėtai - „**veikė neperžengdama būtinosios ginties ribų**“. Beje, nužudytų partizanų brolių A. ir J. Aštrauskų kūnų padėjimo jis „nežino“. Yra versija, kad juos imetė į properšą Nemune. O toks pagarsinimas atrodytų barbariškas, todėl meluoja ir tyli.

Apie savo 14 metų čekistinį darbą poskyrio viršininku Jurbarke jis rašo: „**Mano pastangų dėka, laiku nukenksminus piktadarius, buvo išgelbėta dešimtys valstiečių gyvybių, išsaugotas jų privatus turtas.**“ Tai skamba kaip čekistų ataskaita komunistų partijos susirinkime gaunant premijas, medalius ir antpečius už partizanų „galvas“.

Ir kaip minėtu atveju reaguoja nepriklausomos Lietuvos teismas istorinio tautos pasipriešinimo pagarbos akimis? 2004-02-04 Kauno apygardos teismo kolegija - Jurgis Kiškis, Romualdas Lincevičius, Regina Majauskienė nuosprendyje, įvertinę „asmenybės vertybines orientacijas“ (BK 54 str. 2 d. 5 p.), nurodo, kad „**/.../ atsižvelgia į tai, kad /.../ kaltinamųjų asmenybės charakterizuojamos gerai, anksčiau nusikaltę nebuvo**“ jam skiria 6 metų laisvės atėmimą ir atleidžia nuo bausmės.

M. Misiukonis teisme taip nekalba, viską dėsto apsuokui ir stengiasi ieškoti neva legitimųjų teisinių kolaborantinių antipartizaninių argumentų, kurių iš principo jų apskritai negali būti. Kitaip reiktų pripažinti, kad A. Kraujelio byloje okupaciniai KGB pareigūnai buvo dori ir teisūs nuo pat savo represinės tarnybos KGB pradžios. Savo teisumą ir humanizmą šiandien grindžia tuo, kad jie apsuptam A. Kraujeliui siuntę raštelį, kad jam „dovanosią“, jei jis pasiduosiąs. Netgi operacijoje dalyvavęs patyręs čekistas nuo 1940 metų KGB pulkininkas N. Dušanskis tokių teisgalių neturėjo ir galima prisiminti kaip jis ir jo komanda žiauriausiai kankinamai pasielgė su suimtu partizanu A. Ramanausku 1957 metais Vilniaus KGB kalėjime. Galima paklausti: kodėl M. Misiukonis „nedovanoja“ A. Kraujeliui dabar, 2014 metais, jeigu buvo galimybė „dovanoti“ 1965 metais? Jeigu žmonai J. Snukiškytei atseikėjo 4 metus kalėjimo, tai galima spėlioti kas laukė pasidavusio A. Kraujelio – kankinimai ir nužudymas.

Nusikalstamo represinio darbo pasirinkimo jausmas

Apskritai kyla conceptualus klausimas: kas patraukė jaunuolį M. Misiukonį eiti į istoriškai visiems žinomą absoliučiai nusikalstamą KGB organizacijos tarnybą? Galimai buvo nužiūrėtas ir įvertintas jo brolio Broniaus buvimas stribu (1950-11 – 1953-10 Troškūnuose) galėjo tiesti kelią į didelio patikimumo ir lojalumo reikalaujančią KGB tarnybą ir vėliau jo, kaip patikimo, pasiuntimas į aukštas MVD pareigas, sietinas su šios institucijos iš esmės čekistinio patikimumo stiprinimo reikalu taip vadinamu „glasnost“ ir „perestroikos“ periodu.

M. Misiukonis, 23 metų Vilniaus universiteto studentas, tampa KGB pareigūnu. KGB operacijos 1965 m. kovo mėnesį metu jis buvo jaunesnysis leitenantas, gavęs už tai vertingą dovaną, o liepos mėnesį jau tampa leitenantu ir taip po 22 metų darbo „organuose“ tampa KGB pulkininku. Tai aukščiausias galimas laipsnis, nes, pavyzdžiui, aptariamojoje operacijoje dalyvavęs čekistas N. Dušanskis, dirbęs saugume nuo 1940 m., irgi tik tokį laipsnį turėjo. Tai veiklos aukštas įvertinimas.

Į MVD dirbti jis buvo parinktas KGB patvarkymu 1989 m. čia gauna pastiprinantį įvertinimą - generolo antpečius, o gal ir už „bananų baliaus“ uvertiūrą? Akivaizdu, kad į tokią įstaigą KGB svyruojančios nuostatos ar kitokio mentaliteto žmogų skirti negalėjo, tokios klaidos nebuvo daromos, viską tiksliai pasverdavo.

Uolus čekistinis darbas

Lietuvos KGB darbuotojas M. Misiukonis 1975-1979 metais rengia KGB agento „Chario“ (Julijus Slavinas) planus Lietuvos ambasadoriui S. Lozoraičiui sekti Romoje. 1983 m., siekiant išgauti duomenis, gavus prašytą SSSR KGB sankciją, jis, kaip Lietuvos KGB 6-jo skyriaus viršininkas, organizuoja specialiųjų preparatų „SP-36“ ir „SP-108“ (vadinamą „teisybės serumą“) klastingą ir labai pavojingą panaudojimą prieš „Žalgirio“ gamyklos darbuotojus I. Vilkickaja, K. Stvolovič ir R. Jugaj, įtariamus sabotažu. (LYA, F. K-1, Ap. 43, B. 246, L. 26, 2 t.).

1981 m. jo tarnybinėje charakteristikoje nurodoma: „**Atitinka užimamoms pareigoms, gali būti panaudojamas didesnės apimties darbe.**“ Gavo 7 medalius, iš viso 15

apdovanojimų ir paskatinimų. 1965 metų kovo 24 d. jam įteikiama vertinga dovana „Už iniciatyvą ir ryžtingumą“, suprantama, už partizaną A. Kraujelį. Dabar M. Misiukonis teigia, kad toje operacijoje jo vaidmuo buvo mažareikšmis.

M. Misiukonis – bananų baliaus patvirtintojas

Buvo paskelbta, kad 1988 m. rugsėjo 28 dieną Gedimino aikštėje rengiamas patriotinis mitingas. Rugsėjo 27 d. M. Misiukonis, einantis vidaus reikalų ministro pareigas, patvirtino ir pasirašė SSSR MVD karinio dalinio 5458 karinio operatyvinio rezervo vadui priemonių nurodymus, kuriuos suderino su KGB vadovybe ir pateikė Lietuvos komunistų partijos CK („Lietuvos rytas“, 1998-09-26). M. Misiukonis rugsėjo 28 d. pasirašė nurodymą ir leidimą mitingo išvaikymui naudoti gumines lazdas (RP-76) ir dujas „Čeriomucha“. Žmonės buvo mušami ir suiminėjami. Labiausiai nukentėjo pasipriešinimo dalyvis A. Andreika, kuris užsienyje ilgai ir sunkiai gydėsi. Iki šiol nei vienas žinomas to įvykio budelis nėra nubaustas.

1988 m. spalio 1 d. interviu „Tiesos“ laikraštyje dėl „bananų baliaus“ veiksmų jis paaiškino: **„Milicijos darbuotojai atliko pareigą, laikydamiesi tarybinių įstatymų ir socialistinio teisėtumo.“** Kodėl po 1990 m. kovo 11-osios M. Misiukonis šio „baliaus“ pasekmių neįvertino ir morališkai bei teisiškai?

Beje, tokių represijų taikymo patvirtinimą atsisakė pasirašyti tuometinis generalinis prokuroras L. Sabutis, kuris už tai 1989 m. vasario 24 d. buvo nušalintas nuo pareigų.

Bėgliai iš sovietinės kariuomenės – į Lietuvos kalėjimą

1990 metais po Kovo 11-osios tuometinė Lietuvos valdžia kvietė Lietuvos jaunuolius atsisakyti tarnauti sovietinėje armijoje ir daug jų iš jos pabėgo. Rusijos valdžia juos gaudė ir baudė. Kai kuriems Rusijoje nuteistiems pavykdavo gauti galimybę „bausmę“ atlikti Lietuvoje. Bet čia jie atvežti iš geležinkelio stoties buvo gabenami į Lukiškes, o iš ten į Pravieniškių lagerį. Tokiu būdu nepriklausomybę paskelbusioje Lietuvoje buvo pripažįstamas Rusijos teismų legitimumas. Kur tautinė, politinė ir nepriklausomybinė savimonė?

Advokatas V. Sviderskis, kuris dabar yra M. Misiukonio gynėjas teisme, nurodo: **„Mano manymu, Vidaus reikalų ministerija, kuriai tuomet priklausė kalinimo įstaigos, buvo pati juodžiausia, sovietiškausia įstaiga. Ten vyravo sovietinė dvasia. Ji buvo nereformuota. Daugeliui darbuotojų Sovietų Sąjunga tebebuvo šventas dalykas.“** („Lietuvos rytas“, 2014-09-15).

R. Sedlickas, advokatas, buvęs Seimo narys, dėl to teigia: **„Jei taip būtų nutikę Amerikoje, visi senatoriai jau būtų atsiprašę tų žmonių. Tai vienas gėdingiausių mūsų istorijos puslapių. Lietuvos valdžia turi atsiprašyti kiekvieno jaunuolio, nuteisto sovietų karinių tribunolų, sugražintų į tėvynę ir atlikusių bausmę Pravieniškėse. /.../ kalėjimo darbuotojų mentalitetas buvo sovietinis: darome tai, ką rusai liepė.“** (ten pat). Realus patriotinio judesio ar suverenaus sprendimo iš M. Misiukonio tuomet nesulaukta.

Kiek ta bėglių problema tiesiogiai priklausė nuo M. Misiukonio sunku pasakyti, bet žinomas faktas, kad bent Seimo nariai tuomet dėl šios situacijos operatyviai nebuvo informuoti ir klausimas nebuvo viešinamas. Kodėl? Kokia visų tokių pareigūnų patriotizmo širdis plakė dėl jaunuolių bėglių iš okupacinės kariuomenės, o gal laukta posūkio atgalios?

Seimo šturmas 1991 m. sausio 8 d.: Lietuvos likimas ant plauko

Po Kovo 11-osios M. Misiukonis kompromisiškai buvo paliktas Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministru siekiant neišgąsdinti žinomai sovietizuotos ginkluotos galios milicijoje. Šiaulių miesto milicijoje jau buvo pasireiškę antinepriklausomybiniai pasipriešinimo balsai. Ministro-čekisto palikimas poste reiškė, kad jiems dar lieka kažkokia tęstinumo ar grįžimo viltis.

Prisimename ir tai, kad pirmojo 1991 m. sausio 8 d. „Jedinstvos“ Seimo šturmo ryte metu Seime milicijos pareigūnų nebuvo, nors privalėjo būti. V. Landsbergis ir Seimo vadovybės apsaugos tarnyba išvakarėse, sausio 7 d., skambino M. Misiukoniui su pranešimu,

kad kitą dieną, 7 val. ryte bus jedinstvininkų Seimo šturmas ir prašė jėgos anksti ryte. M. Misiukonis aiškino, kas šturmas bus tik 9 val. Pagrindines pajėgas atsiuntė tik 9 val. ryto, kai tos pagalbos jau nereikėjo, o patys Seimo gynėjai atrėmė puolimą.

Ką nurodo tų įvykių liudininkai ir dalyviai (A. Skučas, „Pėstininko užrašai“, Vilnius, 2012):

„Vėliau paaiškėjo, kad M. Misiukonis specialiai mėgino dezinformuoti, nes buvo aiškus tikslas – užgrobti iš pat ryto AT pastatus.“ (306 psl.).

1991 m. sausio 7 d. 23.00 valandą: **„Paskambina P. Liubartas ir sako man, kad daugiau kaip 15 milicininkų duoti negali, - toks ministro nurodymas, o apie 9 valandą pastiprinimui atvyks keli autobusai su milicininkais kursantais ir OMON padalinys.“** (306 psl.). Tai būtų paramos imitacija, nes iki to laiko jedinstvininkai turėjo pastatus užgrobti.

Apie tuometinę VRM vadovybę: **„/.../ jie netikėjo, kad bus iškovota ir užtvirtinta Nepriklausomybė, jie tuo metu labiau tikėjo M. Misiukoniu. Apmaudu ir gaila, kad tuo metu neatsirado nei vieno VRM pareigūno, kuris būtų viešai perėjęs į nepriklausomybininkų pusę. Jie visi klausė Maskvos atstovo M. Misiukonio, kuris buvo užėmęs tarsi tarpinę poziciją: pakluso AT vadovybei, bet nevykdė jos nurodymų, kadangi jie nebuvo patvirtinti iš Maskvos.“** (336 psl.).

„O iš tikrųjų nepasisekė Lietuvai, kad tuo metu VRM ministru buvo M. Misiukonis, kuris, laviruodamas tarp dviejų jėgų, taip ir nepasirinko savo asmeninės pozicijos.“ (340 psl.). Paskutinį teiginį vertėtų patikslinti: nepasirinko aiškios nepriklausomybinės pozicijos.

Partizano nužudymas kaip okupacinės svarbos veiksmas

Karinėje kario-partizano A. Kraujelio sunaikinimo operacijoje kartu su Marijonu Misiukoniu, Sergej Tichomorov, Petru Lagucku ir Rimantu Kublicku dalyvavo okupacinės Lietuvos KGB aukštas šios struktūros Lietuvoje pareigūnas, patyręs KGB budelis Nachmanas Dušanskis. A. Kraujeliui, KGB buvo sukurpta baudžiamoji byla, kaip **„išdavusiam tėvynę“**. Kyla klausimas – kieno tėvynę? Kaltinamasis ir gynyba partizaną A. Kraujelį bando vadinti kriminaliniu nusikaltėliu, turėdamas tikslą pateisinti aiškius savo nusikalstamus, ilgamečius kolaborantinius, čekistinius veiksmus. Pasipriešinimo dalyviams brukami čekistiniai kaltinimai, teikiami tardytojų čekistų surašyti sau reikalingi ir naudingi kaltinamieji faktai, argumentai ir okupacinės teisės normos bei sąvokos, nekalbant apie klastojimus ir fizinę prievartą. Atliekant teisinį vertinimą įvykiai turėtų būti interpretuojami to okupacinio laikmečio kontekste, hermeneutiškai, o ne vadovaujantis okupacinių represinių naikinamųjų struktūrų pateiktomis neva teisėtomis okupacinėmis nurodomomis veikomis ir kvalifikacijomis.

KGB veiklos įteisinimas ir reabilitavimas

Lietuvos Respublikos asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams teisių atkūrimo įstatymo 1-ame straipsnyje teigiama: **„Lietuvos Respublikos Seimas pasipriešinimo dalyvių kovą vertina kaip tautos teisės į savigną pasireiškimą“**. Todėl teismas, pasisakydamas Lietuvos Respublikos vardu, atlieka ne tik teisinį, bet kartu politiškai bei istoriškai reikšmingą vertinimą. Kitokiu atveju istorijai pateikiama ir lieka sena okupacinė pateisinamoji idėja, priešinga visuotinai Lietuvos istorijoje žinomai natūraliai pripažintai laisvės gynimo teisei, savigarbai ir išdidumui. Kitais žodžiais, ant svarstyklių padedamos partizano laisvės ir stribo išdavystės idėjos, teisės ir pareigos, o ne okupacinio teisėtumo ir pirmumo suteikiamas okupaciniams kolaborantams.

Ar nebūtų prasminga, jei su kaltinamasis M. Misiukonis vietoj savo šiandieninio kaltintojo ir teisuolio pozos ir partizanų veiklos čekistinių duomenų „analizės“ pripažintų, kad buvo teisėtas ginkluotas Lietuvos partizaninis pasipriešinimas ir jis baigėsi tik tada, kai žuvo paskutinis Lietuvos partizanas, o ne pagal komunistinę okupacinę terminologiją ir kvalifikaciją nustatytą 1953 metų ribą, kai baigėsi tik platus partizaninis pasipriešinimas, ar kitą atskaitos

datą, paniekinant pasipriešinimo iki žūties idėją, teisinant save, okupaciją ir partizano naikinimą pateikinėtų kaip reikalingą ir dorą teisinį darbą okupuotai Lietuvai.

KGB čekistas nepriklausomos Lietuvos teisme gindamasis nuo jam pareikštų kaltinimų, naudoja sovietinę KGB terminiją, sovietinės propagandos argumentus neva pateisinančius čekistinių naikinamąjį karą prieš Lietuvos partizaninį ginkluotą pasipriešinimą ir atskirus jos kovotojus, netgi pats formuluoja istorinius tarpsnius, nustatydamas kas, iki kada ir kaip turėjo ar galėjo priešintis okupacijai ir elgtis. Jis teigia, kad Lietuvoje partizaninis pasipriešinimas okupacijai baigėsi 1953 metais ir viskas, o po to likusieji partizanai tapo „nelegalais“ besąlygiškais blogiečiais. Jie privalėjo pasiduoti, eiti į kalėjimą arba gauti mirties nuosprendį. Galima tik kalbėti apie palaužtą masyvų ir aktyvų pasipriešinimo laiką, bet ne apie pasipriešinimo idėjos egzistavimo nebuvimą.

Ar po tos tariamos datos Lietuvos okupacija tapo legali ir dingo apskritai, o A. Kraujelis tapo ne partizanu? Koku ir kieno teisiniu dokumentu tai patvirtinta: deklaracija, pareiškimu, kapituliaciniu aktu, susitarimu? Tai yra tik pačio KGB darbuotojo V. Misiukonio asmeninė iš piršto laužta savo sąmoningą kolaborantinę veiklą pateisinamoji ir legalizuojanti nuomonė ir kartu apskritai akivaizdus visos savo nusikalstamos okupacinės čekistinės, išimtinai represinės, veiklos pateisinimas. Tautos pasipriešinimas ne partizanine forma ir KGB intensyvi nusikalstama represinė veikla vyko iki 1990 m., o okupacija baigėsi 1993 m., kai iš Lietuvos buvo išvesta Rusijos kariuomenė.

Galima suprasti, kad po 1953 m. okupuotoje Lietuvoje jau vyko demokratiškas ir teisiškas brandaus socializmo kūrimas, kuriam trukdė „ginkluotas nelegalas A. Kraujelis“. Šį terminą M. Misiukonis pirmąsyk bando įvesti į šiandieninę Lietuvos teisminę praktiką, o kartu ir į Lietuvos laisvės kovų istoriją apeinant ir sušvelninant vartotą neteisėto „bandito“ sąvoką, tuo pačiu parodyti savo okupacinę KGB veiklą kaip teisėtą ir reikalingą visuomenei. Jei M. Misiukonis KGB struktūrose išsitaravo generolo laipsnį, tai ne už gražias akis, o už „gražius“ KGB darbus, ne tik dėl vieno Lietuvos partizano žūties, o už savanorišką ir aktyvų visos okupacinės sistemos kasdieninį gynimą.

Okupaciniai pateisinamieji argumentai buvo naudojami okupacijos ir aneksijos sąlygomis oficialiojoje propagandoje, laisvės kovotojams suklastotose, iškraipytose, juos apšmeižiančiose ir niekinamose represinėse bylose, kuriose jie šiandien kaltinami tik išimtinai niekuo dėtų civilių gyventojų žudymu kaip partizanų absoliutaus ir vienintelio tikslo ir esminio maniakinio kovos pomėgio siekio. Pagrindinis čekistinis argumentas – partizanas yra kriminalinis nusikaltėlis, neturėjęs jokių organizacinių struktūrų, statutų ir laisvės aspiracijų Taigi, pagal čekistinę mąstyseną, Lietuvą okupavusios ir aneksavusios SSSR istorijoje žinoma kaip neregėta represinė institucija, KGB kovojo su kriminaliniu nusikalstamumu? Tikrai kyla klausimas – ką tuomet veikė sovietinė milicija, jeigu partizaną A. Kraujelį numatė „likviduoti“, o suimti vyko KGB ginkluota grupė?

M. Misiukonis: A. Kraujelis - „nelegalas“

Anykščių MVD rajono viršininkas majoras Anfilofjevas parengia „Čekistinių operatyvinių priemonių bandgrupės vadeivos „Siaubūno“ likvidavimui 1953 m. liepos 25-jai planą“. 1953 m. rugpjūčio 5 d. parengiamas antras „Siaubūno“ bandgrupės paieškos agentūrinių operatyvinių priemonių planas“ (13 psl. apimties). 1953 m. rugpjūčio 14 d. parengiamas trečias „Čekistinių operatyvinių priemonių „Siaubūno“ bandgrupei paimti ar likviduoti vykdymo planą laikotarpiui nuo 1953 m. rugpjūčio 15 d.“

Dėl A. Kraujelio žmonos J. Snukiškytės 1965 m. birželio 24 d. kaltinamojoje išvadoje, kurią patvirtino Lietuvos KGB vadovas generolas-majoras A. Randakevičius, nurodo, kad: „1950-1954 metais Utenos, Anykščių ir Molėtų rajonų teritorijoje veikė gaujos vadeivos „Liūto“ ginkluota nacionalistinė gauja, kurios dalyviai įvykdė eilę teroristinių aktų, kurių pasėkoje buvo nukankinta, pakarta ir sušaudyta daugiau kaip 20 žmonių – komunistų, komjaunuolių, kolūkinio kaimo aktyvistų. Gauja apiplėšinėjo valstybines įstaigas, kolūkius ir atskirus kolūkiečius.“ Verta pastebėti, kad net to meto čekistai neįvardijo, kad buvo šaudomi niekuo dėti civiliai žmonės, o tik aktyvūs piktybiški

kolaborantai, kuriuos tik kaltinamasis, skirtingai nuo to meto KGB pareigūnų terminologijos, vadina civiliais asmenimis.

1965 m. rugpjūčio 19 d. tuometinio okupacinio Aukščiausiojo teismo nario A. Bataičio nutarime dėl J. Snukiškytės pasakyta: „**Snukiškytė kaltinama slėpusi ginkluotą nacionalistinę gaują, kovojusios prieš Tarybų valdžią, dalyvį Kraujelį A.**“ Akivaizdu, kad A. Kraujelis okupantams buvo partizanas, o ne šiaip „nelegalas“. Ji už tai buvo nuteista 4 metams kalėjimo. Klausimas: ar dėl šios jos bausmės čia nėra M. Misiukonio bendrininkavimo susieto su genocido vykdymu? Kodėl šiandieniniame kaltinime nėra šio J. Snukiškytės persekiojimo ir nubaudymo laisvės atėmimu šiandieninės teisinės kvalifikacijos pagrindimo ir atsakomybės dėl to įvertinimo, o kalbama tik apie A. Kraujelį? Žuvusiojo partizano kūno padėjimo vieta slepiama ir nepasakoma.

Apie A. Kraujelio „likvidavimo“ svarbą Lietuvos KGB vadai Petkevičius ir Randakevičius 1965 m. kovo 26 d. specialiu pranešimu smulkiai informuoja Maskvą. Ir tai patvirtina partizano A. Kraujelio, kurį kaltinamieji verčia į „nelegalą“, statusą.

Lietuvos KGB „teisinio“ veikimo fonas po 1965 metų

Mes nekalbame apie agentų – skundikų gaušą ir kasdieninį žmonių terorizavimą. Keletas šiurpių pavyzdžių. 1970 m. spalio 8 d. kalbininkas Jonas Kazlauskas, 1974 m. lapkričio 5 d. – poetas, filosofas Mindaugas Tomonis, 1981 m. vasario 2 d. – rašytojas Raimundas Samulevičius - , 1981 m. lapkričio 24 d. – kunigas Bronius Laurinavičius, 1986 m. vasario 5 d. – kunigas Juozas Zdebskis. Šie ir kiti asmenys buvo nužudyti tuo metu, kai Lietuvos čekistai aiškino apie tai, kad jau net 1965 m. kovo 17 d. Lietuvoje buvo kone demokratija, teisė ir teisingumas, todėl A. Kraujeliui reikėjo pasiduoti, jų samprata, kaip nurodoma dokumentuose, planine tvarka „likviduoti“.

Karys-partizanas A. Kraujelis – Lietuvos laisvės karys - savanoris

Kario-partizano-savanorio A. Kraujelio veikla vyko pagal Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaraciją, t. y. teisėtai, ir jis okupacinei milicijai ar KGB neatsiskaitinėjo. Ši Deklaracija 1999 m. sausio 12 d. paskelbta Lietuvos valstybės teisės aktu. Partizanas A. Kraujelis buvo Nepriklausomos Lietuvos teisėtas karys, turėjo vadus, vykdė jų užduotis, tuo metu veikė partizanų teismai, tiek kolaborantams, tiek saviems. Karys-partizanas A. Kraujelis prisiekė ir priesaikos laikėsi iki mirties. Jis nepripažino okupantų valdžios ir primestos jų teisinės sistemos ir savo laisva valia nepriėmė klastingos legalizacijos.

Partizanai savo veiksmais stabdė siaubingą okupanto mėsmalę (genocidą): gyventojų sekimą, skundimus, suėmimus, įkalinimus, trėmimus, kankinimus, žudymus, smurtą bei prievartą, partizanų ir kitų, priešiška nusiteikusių okupantų atžvilgiu, gyventojų išdavimus represinėms struktūroms, žmonių teisių ribojimą, pareigūnų savivalę ir smurtavimą bei plėšikavimą ir kitus prievartos veiksmus prieš patriotiškai nusiteikusius gyventojus, teikdami ir skelbdami viltį nepalūžti ir priešintis okupacijai. Šiandien buvę kolaborantai ginkluoto pasipriešinimo dalyviams teikia priekaištus, kad šie kone turėję tik skaityti paskaitas okupacinės valdžios pakalikams.

Karas yra blogis, kurį Lietuvai primetė okupantai. Karys-savanoris A. Kraujelis tokį ilgą laiką (17 m.) sunkiausiomis išgyvenimo sąlygomis išliko nesuimtas, nesunaikintas kario-partizano drąsos, profesionalumo, sumanumo, ypatingo intuityvumo, konspiratyvumo ir žmonių palaikymo dėka. Čekistinės-karinės operacijos metu 1965 m. kovo 17 d., Utenos r. Papiškių k. užpuolikams priešinosi ginklu ir nepasidavė gyvas. Kas gali įsivaizduoti šio partizano būseną kai jis tiek metų liko vieni vienam? Kiek jis turėjo valios, galios ir drąsos!

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro teisinis kario-partizano A. Kraujelio veikimo pagrindas pateiktas teismui (2010-04-28 raštas Nr. 37R-52) rodo, kad teisiamojo ir jo gynybos kaltinimai A. Kraujeliui kriminaliniais nusikaltimais yra nepagrįsti ir byloja tik sovietinę mąstyseną. Yra istorinis ir teisinis pagrindas legalaus partizano veikimo vertinimui.

Klaidinanti prielaida

Partizano A. Kraujelio veiksmus galėjo vertinti tik jo vadovybė ar partizanų teismas. M. Misiukonis klaidinančiai pateikia įvykių chronologiją. Jis aiškina, kad A. Kraujelis liko vienas, neturėjo vadovybės ir pan. Kai jis liko vienas, jokių mirties nuosprendžių nebūta. Visi partizanų mirties nuosprendžiai buvo įvykdyti tuo metu (1949 – 1952 metais), kai buvo visos partizanų struktūros, įskaitant teismus. Ir, tarkim, galimai neteisėtus A. Kraujelio veiksmus galėjo įvertinti tik jo vadovybė, partizanų teismas. Būnant partizanų būryje, jokių kaltinimų jam nebuvo pareikšta, o tai 2014 m. vertinti ir pareikšti KGB-MVD generolui M. Misiukoniui savo aukos atžvilgiu yra absurdiška.

Kita, absoliučiai sovietinio kaltinimo prasme ir lygmeniu, A. Kraujeliui ir kitiems jo bendražygiams M. Misiukonis pateikia septynis epizodus apie iš kolūkių „pagrobtus“ grūdus ir avis. Galima paklausti, ar tai nusikaltimas partizanų veikimui, kai rėmėjai represuoti arba ištremti? Ar kitu būdu būtų galima išgyventi, ar socialistinė nuosavybė nepriklausė laisvės gynimo reikalui? Beje, visur buvo paliekami paimto turto rašteliai, kad nenukentėtų niekuo dėti žmonės. Toks veikimas buvo suprantamas ir pateisintinas. Už tai bausti reikalauja gyva M. Misiukonio okupacinė socialistinė sąmonė ir nepatriotinis mentalitetas.

B. Stasiulionio nušovimo atvejis

1949 m. rugsėjo 26 d. Utenoje buvo nušautas rajono švietimo skyriaus vedėjas Balys Stasiulionis. Niekas negali paliudyti, kad tai atliko A. Kraujelis ir kodėl. Partizanui tai atlikti būtų reikėję sukarti 20 kilometrų ir gerai žinoti nužudyto dislokaciją (per langą!). Įtariama, kad tai galėjo padaryti grynai dėl posto reikalų du mokytojai – agentai, turėję ginklus.

Rapolo Šaltenio knygoje „Aš – mokytojas“ (Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2007 m., psl. 209) nurodoma: „**O aš žinojau, kad Stasiulionis, įsiteikdamas Kauliniui, tyčia jo namuose įkūręs mokyklą, nes skrebai būtų juos išsigabenę į miestą...Kitas gandas, kurį kartojo ir Balio motina, kad žmogžudys esąs mokytojas Marčiulynas. Šitas kaltinimas, kaip minėjau, prisidėjo, kad Marčiulynas atsidurtų Sibire. Buvo minimi ir mokytojai Triponis, Sabalys...Jeigu kuris iš jų tai padaręs, tai tik NKVD įsakytas. Po Stasiulionio mirties buvo pradėta iš mokytojų rinkti lėšas jo paminklui pastatyti, bet greitai ši akcija buvo sustabdyta. Spėjama, kad NKVD susekė Stasiulionio ryšius su partizanais, ir už šią kaltę jis buvo nubaustas mirtimi! (Jau po Atgimimo Balio žmona man pranešė, kad jos Balį, vyrą, nušovė enkavedistai. Ji tai galėjusi tikrai sužinoti ir iš Balio brolio Jono, Vilniuje ir net užsienyje žymaus enkavedisto).“ Bet kuriuo atveju yra ginčytina prielaida, suprantama, čekistams reikėjo kam nors tą neįtikinamą atvejį priskirti siekiant savo gero darbo pastangų įvertinimo. Vienaip ar kitaip nėra jokių duomenų, kad B. Stasiulionis galėjo turėti kokių nors įtarimų ar kaltinimų dėl partizanų veiklos.**

Okupacijos aplinkybėmis sąlygota Prano ir Leokadijos Gečių žūtis

Sunkiomis sąlygomis ir aplinkybėmis partizaniniame, kaip ir apskritai kare, galėjo būti klaidos, melagingi, abejotini ar nepagrįsti sprendimai, netgi čekistų provokacinės specialiosios priemonės ir vadinamos provokacinės „operatyvinės kombinacijos“, klaidinimai, bet tai nepakeičia patriotinio pasipriešinimo prasmės ir esmės pamatuotumo.

Netgi tik 1964 m. liepos 31 d. KGB kapitono V. Vytės apklaustas sūnus Albertas Gečys, komjaunuolis ir milicijos įgaliotinis, nurodo, kad jo tėvą ir motiną 1949 m. lapkričio 5 d. iš automato nušovė partizanas M. Urbonas: šiame protokole užrašyta: „**Vėliau buvo rastos iš viso septynių šovinių tūtelės ir nurodo, kad visos nuo automato.**“ Į klausimą, ar tuo metu ten buvo A. Kraujelis, A. Gečys atsakė: „**Aš asmeniškai Kraujelio nepažinojau ir apie jį nieko konkrečiai pasakyti negaliu.**“ Liudytojas nurodo, kad su M. Urbonu buvo kitas asmuo, bet jis ginklo neturėjęs ir jo nepažinęs. Tą patį paliudija ir tiesiogiai ten buvęs J. Kulionis, kad Gečius nušovęs M. Urbonas. Yra ir kitų abejonių. Lieka karo nežinia.

Tegul tai buvo ir A. Kraujelis, bet mirties bausmė - toks buvo partizanų teismo sprendimas. Hipotetiškai gal ir galėjo būti klaidingas, bet toks sutapimas ar aiškinimas, kad

Gečiai pranešė KGB apie gretimai krūmuose buvusius partizanus, kuriuos jie 1949 m. rugsėjo 28 d. sušaudė, šiandien atkurti sunku. Beje, Gečiai buvo sušaudyti 1949 m. lapkričio 5 d., t. y. po 38 dienų nuo partizanų žūties. Per tą laiką buvo aiškinamos visos aplinkybės. Kaip ten bebūtų, partizaninis sprendimas buvo aptartas ir protokolas buvo surašytas.

Kaltinimą A. Kraujeliui, pagal KGB dokumentus, pateikė suimtas partizanas M. Urbonas (galimai ir kankintas), kuris buvo palaužtas ir pilnai galėjo įterpdamas A. Kraujelį švelninti savo padėtį juo labiau, kad ir KGB turėjo tikslą kaupti kaltinimus A. Kraujeliui. Beje, jo tokie parodymai duoti 1952 m. spalio 29 d. pustrėčio lapo apimties, kaip nurodo protokolas, nuo 20.25 iki 2.45 val., t. y. truko 6 val. ir 10 min. Nušovimo metu M. Urbonas buvo būrio vadas, A. Kraujelis tik partizanų ryšininkas, dar tuomet ne partizanas.

Šioje istorijoje yra daug klausimų. Gal hipotetiškai ir galima klaida, bet tai ne tyčinė ar sąmoninga. Jeigu taip būtų, gal galima tokią atvejį prilyginti kaip būna kariuomenės frontinio karo atveju, kuomet sava artilerija ar aviacija bombarduoja savas pozicijas. Bet tai tik prielaidos.

KGB medžiaga – niekinė: E. Satkūnas apginkluotas provokatorius

Gynyba cituoja ir remiasi išimtinai tik KGB medžiaga. Fizinio poveikio priemonėmis (kankinimu) priversdavo prisipažinti ir nekaltus, nors čekistinėse bylose nerasime įrašo, kad žmogus buvo muštas, kankintas ar užmuštas. Dar lengviau buvo suversti kaltę nušautam bei mirusiam. Tada ir įrodymų nereikia. Beje, šiandien tai išgyvendinti yra sunku, esant žuvusiam partizanui, trūkstant tiesioginių liudytojų.

Pavyzdžiui, tariamai nužudytas „civilis beginklis“ kolūkio pirmininko pavaduotojas Edmundas Satkūnas. 1940 m. jis buvo komjaunuolis. Po kurio laiko iš komjaunimo atsisakė. Tai reiškė žmogaus blaškymąsi. Po karo buvo kolūkio pirmininko pavaduotojas. Pardavė kelias karves, dalį pinigų atidavė partizanams. Kažkas paskundė, jam grėsė kalėjimas už kolūkio turto švaistymą. Pagal to meto labai griežtus įstatymus jam grėsė 15 metų kalinimas. Molėtų rajono saugumo viršininko Lionginas Bakutis tokio grasinimo pagrindu jį užverbavo. (L. Bakutis, „Liaudies gynėjo žodis“, 1987, Vilnius, „Mintis“, 28-32 psl.).

L. Bakutis E. Satkūnui įteikia pistoletą ir nurodo nušauti A. Kraujelį. L. Bakutis apie E. Satkūno provokacinį susitikimą su A. Kraujeliu rašo: „**Siaubas“ jau pasisuko eiti, kai staiga už nugaros išgirdo šūvius, kliudė ranką ir šoną. Liaudies gynėjai! Bet grįžtelėjęs atgal, pamatė besitaikantį pistoletu į jį Edmundą! Paleidęs vokiško automato seriją, „Siaubas“ pasileido bėgti, palikdamas sniege savo pėdas ir lašančio kraujo žymes“ (p. 32).**

Svarbus tame pat puslapyje čekisto L. Bakučio paaiškinimas: „**Satkūną radome negyvą beržynėlyje netoli namų. Sustingusi ranka tebespaudė tą patį, prieš kelias dienas jam perduotą pistoletą. Šalia mėtėsi nebaigtas gerti naminės butelis ir trys tuščios gilzės.**“ (ten pat). Tai yra laisvas čekisto liudijimas apie jo organizuotą ir nepavykusią A. Kraujelio nužudymo klastingą provokaciją. 1952 m. gruodžio 22 d. E. Satkūno nušovimas KGB byloje pateikiamas taip: „**A. Kraujelis, kartu su Molėtų raj. „Kaniukų“ kolūkio pirmininku Edmundu Satkūnu pateko į pasalą ir įtardamas išdavystę pastarąjį nušovė**“ (LYA, f.k-1, ap. 58, b. 47478/3, t. 2, l. 287). Kaip viskas aiškiausiai suklastota! Kasdienybė: būti ar nebūti!

Šiuo, kaip ir kitais atvejais, KGB tarnai verčiami partizanų nekaltomis aukomis. O šiaip paskutinė kolaborantų auka buvo 1952 m. birželio 1 d. nušaukiant Čiapajevo kolūkio pirmininką V. Utkiną. Tuomet buvo ir partizanų vadovybė, ir teismas, toks sprendimas, kas jį beįvykdė, partizaniškai buvo pamatuotas.

Kaltinimo šiaudas: A. Kraujelio sesers Janinos „liudijimas“

Gynyba nurodo, kad A. Kraujelio sesuo J. Šyvokienė yra tvirtinusi jog jos brolis „nužudęs“ 10 žmonių. Kai jos brolis išėjo partizanauti, jai buvo 5 metai, o sulaukusi 7 metų buvo išstremta: nuo 1951 iki 1959 m. ir nuo 1960 iki 1962 m. buvo Irkutsko srityje ir Krasnojarsko krašte, todėl tokio pobūdžio informacijos ar kaltinimų broliui negalėjo turėti, įslaptintų archyvų nebuvo mačiusi. Tokiu būdu gynybos argumentas, kad ji 2007-07-26 Utenos

apylinkės teisme paliudijo apie jai žinomus A. Kraujelio nužudymus ir skaičių, neatitinka tikrovės dėl tuometinio jos amžiaus ir galimybės nebuvimo apskritai disponuoti tokia informacija. Pirmą kartą su brolio nusikalstamos KGB organizacijos sudaryta byla susipažino 1992 m. Utenos teisme. Tokios anoniminės dvasios pareigūnai kurdė „įrodymus“, kurie dabar ir teisme kaltinamojo įvardijami kaip svarūs nusikaltimo patvirtinimai. Tai subjektyvu ir angažuota 16 metų trukmės bylos aiškinimuose ir kaltinimo lipdymo mėginimuose.

Čekistinių duomenų patikimumas

Kaltinamasis ir jo gynyba remiasi išimtinai okupacinio režimo represinės struktūros bylos duomenimis tiesiog pažodžiui perrašytus iš SSSR KGB nelegitimųjų dokumentų į Lietuvos Respublikos teismo dokumentaciją, nekompetentingai ir naiviai tikintis, jog toks perrašymas juos legitimuoja, t. y. paverčia įrodymais. Nors gynyba tvirtina, kad LGGRTC Specialiųjų tyrimų skyrius 1999 m. vasario 17 d. savo rašte „**nustatė**“ kariopartizano A. Kraujelio veikas, tačiau skyriaus vadovo Ryto Narvydo pasirašytame rašte vėlgi tuo pačiu stiliumi tikrai banaliai perrašomi represinės struktūros bylos tekstai į Lietuvos Respublikos valstybinės institucijos kaip oficialų ir legitimų raštą. Šiame rašte nėra jokių atlikto papildomo tyrimo požymių, jie nieko netyrė ir nenustatė, tik pakartojo čekistų įrašus.

Praktikoje tuo metu buvo tokia tvarka: Lietuvos ypatingajame archyve užsakoma byla, joje surašyti KGB apkaltinimai perrašomi kone konstatuojant, kad jie nustatyti ir visiškai patikimi. Išties apkaltinimų duomenys perskaityti, perrašyti, tačiau jokių būdu nenustatyti, neįvertinti ir teisiškai nepatvirtinti. KGB surinkti ir surašyti duomenys pasipriešinimo dalyvių baudžiamosiose bylose nėra laikytini objektyviais ir nešališkais, t. y. legitimiais.

Kariopartizaną A. Kraujelį apibūdinančiuose KGB duomenyse apstu sovietinės ideologijos, kildinamos iš prikabinamo kolektyvinio kaltinimo pagal vadinamą klasių kovos doktriną. KGB veikimo metu šios institucijos veika nebuvo nei teisėta, nei humaniška, nes tai buvo represinė okupacinė institucija. KGB duomenys tokiose bylose nėra patikimi įrodymai. Tuo tarpu asmens dalyvavimas beginklių taikių civilių žmonių žudynėse turi nekelti abejonių ne pagal KGB apkaltinamuosius duomenis, o pagal galiojančias Lietuvos Respublikos BPK nuostatas atlikto papildomo tyrimo metu surinktus, įvertintus, pripažintus ir nustatytus duomenis (Įstatymo „Lietuvos Respublikos asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atkūrimo“ įstatymo 2 str. 2 dalies ir 4 str. 2 dalies nuostatos). Dabar M. Misiukonis traukia iš savo paties KGB tarnybos rašliavą ir ją pateikia kaip patikrintą, objektyvų ir legitimų faktą.

Prieštaraujantys ir ginčytini ir kiti tariamai neteisėti A. Kraujelio veiksmai. Pavyzdžiui, keturių asmenų nužudymų pamatuotumas ir tikslumas. (LYA, f.K1, ap. 58, b. 4203/3, 1 t., L. 126) ir kt.

Gyvojo skydo naudojimo nusikaltimas

Čekistinė-karinė operacija prieš A. Kraujelį žuvo neginkluotas civilis asmuo – sodybos šeimininkas Antanas Pinkevičius. Tarptautinė humanitarinė teisė draudžia kariniuose veiksmuose naudoti gyvuosius skydus. Čekistai, dalyvavę kariopartizano A. Kraujelio sunaikinimo operacijoje, tikėtina, buvo išsigandę, o gal psichologiškai paveikti labai plačiai pasklidusios bebaimio ir nesugaunamojo A. Kraujelio legendos. Matyt, dėl šios priežasties jie elgėsi klastingai. Jie neišdrįso iš karto su kariopartizanu A. Kraujeliu stoti į atvirą ginkluotą kovą, nepareiškę jokių kaltinimų, sodybos šeimininką A. Pinkevičių fizine jėga ir grasinimais privertė lįsti į slėptuvę (bunkerį), tuo, tikėtina, iš keršto, kad šis slėpė A. Kraujelį, sąmoningai siekdami galimos jo žūtis.

KGB apie kariopartizaną A. Kraujelį kaip politinį priešą buvo surinkusi daug charakterizuojančios informacijos, todėl čekistai galėjo ir turėjo žinoti, kad jis nepasiduos gyvas, o priešinsis ir žus ginkluoto susirėmimo metu. M. Misiukoniui, kaip turinčiam aukštąjį teisinį išsilavinimą, buvo žinoma, kad gyvojo skydo naudojimas yra šiurkštus tarptautinės humanitarinės teisės normos pažeidimas.

Partizanai – žudymo maniakai?

Šiuo metu dažnai prokuratūros ir teismų požiūriu būna teisiškai nepamatuotai akcentuojamos tik neva civilių asmenų žūtys, tarytum apskritai kolaborantu, skundiku ar aktyvistu civilis negalėtų būti. Remiamasi čekistų aprobuota įvykių faktologija, įvykių interpretacija ir kvalifikacija, fonu. Kas ir kiek gali pamatuotai suvokti, įsigilinti, apibendrinti ir kvestionuoti partizanų sprendimus ir veiksmus kasdieninės įtampos, komunistų aktyvo, šnipų, išdavikų, stribų ir okupacinės kariuomenės apsupties, turint sunkiausias išgyvenimo sąlygas aplinkybėmis? Žinomi faktai, kai KGB patys nužudydavo jiems abejotinai palankius asmenis, atlikdami vadinamąją operatyviają kombinaciją, suversdami kaltę partizanams. Tai yra KGB profesionalus persirengėlių elgesio atvejis, žinomai naudotas per Antrąjį pasaulinį karą Baltarusijoje, siekiant sukelti „pasipiktinimą“ fašistais ar pastaraisiais atvejais pačių Rusijos saugumiečių atliktais gyvenamųjų pastatų sprogdinimais prieš 1999 metų karą Čečėnijoje.

Pažvelkime į šį teismo procesą iš šalies kaltinamojo argumentais. Jis tampa kaltintoju, o A. Kraujelis verčiamas kaltinamuoju. Viskas sudėstoma atvirkščiai – KGB-MVD generolas kvėpuoja 1965 metų Lietuvos okupacijos oru ir dvasia – KGB visada teisi. Ar jūs galite įsivaizduoti tokį atvejį, pavyzdžiui, Prancūzijoje, kur vokiečių gestapo ar SS generolas kaltintų pasipriešinimo okupacijai dalyvį, kad šis neaiškiomis ir įtartinomis aplinkybėmis nušovė galimai kolaboravusį asmenį arba neigtų tautos teisę ginklu priešintis okupacijai ir vadintų „nelegalu“?

Visoje Europoje vyko teisiškai pagrįstas legalus ginkluotas partizaninis judėjimas prieš okupaciją ir niekas nepateisino vokiečių gestapo ar kariuomenės veiksmų prieš partizanus, kurie vykdavo mirties bausmes kolaborantams.

Kaltinamieji čekistai dėsto savo teisinimus

Kaltinamieji, nusikalstamos KGB organizacijos nariai, davę priesaiką, ilgai dirbę nusikalstamosiose KGB struktūrose, ir, svarbiausia, niekad neatsiprašę ir neatgailavę prieš tautą ir valstybę, kaip padorūs žmonės, būdami žiaurios ilgametės nusikalstamos žiaurios represinės KGB organizacijos sąmoningi ir aktyvūs dalyviai, dėsto savo vertinimus apie to laikmečio įvykius sovietinės okupacinės valdžios supratimu. M. Misiukonio versijos apie „nelegalą“ A. Kraujelį reiškia KGB veiklos legitimavimą, nekaltbę ir brukte brukta visiškai priimtina ir dorą okupacijos laikotarpio KGB teisėtumą ir neatsakomybę. Tačiau ne kolaborantams, kad ir generolams, spręsti apie pokario partizaninį karą ir jų sprendimų pamatuotumą. Tai atviras čekistinis asmeninis suinteresuotumas. Lietuvai partizaninį karą su jo ekscesais primetė sovietinė okupacija, negailestinga sovietinė baudžiamoji ir naikinamoji sistema, todėl čia svarbu išskirti esmę ir tai vertinti pagal okupacijos ir pasipriešinimo santykį.

Pasiūlymai M. Misiukoniui

1. Paaiškinti kas, kaip ir kur Lietuvos KGB 1983 m. naudojo eksperimentinį „SP-36“ ir „SP-108“ („teisybės serumą“) prieš įtariamuosius iš „Žalgirio“ gamyklos ir kokios buvo to pasekmės.
2. Kas „bananų baliuje“ įsakė mušti žmones ir kas atsakingi?
3. Kodėl užgniaužta A. Andreikos byla?
4. Paaiškinti kur buvo padėtas žuvusio A. Kraujelio kūnas.

Tai būtų vyriškas elgesys, reiškiąs sovietinio pulkininko ir generolo viešą priesaikos atsisakymas ir mes, pasipriešinimo dalyviai, suprastume, kad jis buvo istorinių aplinkybių apgailėstautina auka. Mums nereikia keršto, jis taptų prisikėlusiu žmogumi ir visu prašytume atgimimo vardan jo bylą nutraukti.

Kitu atveju reikėtų tyrimo dėl jo kolaboravimo veiklos visapusiško įvertinimo.

PRIEDAS. Protestą pasirašiusių sąrašas – 9 partizanai ir 33 kaliniai.

Atsakymui:

Atsakymui:

Petras Musteikis

J. Povilaičio g. 8-54

Vilnius LT-04336

Tel. 8-612-78-166

Petras Musteikis

**Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui
2014-11-01 protestą pasirašė**

Partizanai

(su kalinimo metų skaičiaus nuoroda)

Jonas Gužas	10
Petras Gataveckas	15
Marijonas Mincė	2,5
Bronislovas Juospaitis	15
Jonas Kadžionis	25
Jonas Čeponis	20
Jonas Bukauskas	27
Antanas Kazakevičius	25
Adolfas Bulotas	partizanų ryšininkas

Kaliniai

(su kalinimo metų skaičiaus nuoroda)

Liudmila Danauskienė	10
Vytautas Kaziulionis	10
Simas Kudirka	4
Petras Plumpa	15
Algirdas Endriukaitis	6
Vytautas Juozas Varkala	10
Donatas Bičiūnas	5
Povilas Jakučionis	6
Balys Gajauskas	37
Antanina Savickienė	6
Antanas Stasiškis	8
Gediminas Dobkevičius	4
Albinas Satkūnas	6
Leonas Sadaunykas	5
Juozas Žilėnas	7
Paulina Gaidelytė	8
Elvyra Kašalynienė	5
Alfonsas Gelumbauskas	10
Juozas Dulskis	15
Algimantas Susnys	8
Albertas Pilka	5
Zigmantas Plėštys	10

Elena Žilvytienė	1 mėn.
Juozapas Šatas	10
Petras Čarna	8,5
Arūnas Raupys	6,5
Ona Žukauskienė	4
Julija Petrauskienė	10
Felicija Nijolė Sadūnaitė	6
Algirdas Petrusevičius	12
Algimantas Baltrušis	5
Romualdas Ragaišis	4
Bronė Sudniūtė – Rakauskienė	7, 5

Atsakymui:
Petras Musteikis
J. Povilaičio g. 8-54
Vilnius LT-04336
Tel. 8-612-78-166

Petras Musteikis